

- 4 OKT 2018

Det kongelige Justis- og beredskapsdepartement
Postboks 8005 Dep.
0030 OSLO

Vår dato

Din dato

Vår referanse

Din referanse

28.09.2018

26.06.2018

HØRINGSSVAR – «NYTT STRAFFEBUD OM BEFATNING MED BILDER SOM ER SÆRLIG EGNET TIL Å KRENKE PRIVATLIVETS FRED»

Vedlagt følger høringssvar på forslag til «NYTT STRAFFEBUD OM BEFATNING MED BILDER SOM ER SÆRLIG EGNET TIL Å KRENKE PRIVATLIVETS FRED» fra Kontoret for voldsoffererstatning.

Med vennlig hilsen

KONTORET FOR VOLDSOFFERERSTATNING

Ivar Andre Holm
Seksjonssjef, erstatning

Victoria Bendiksby Wilkinson
rådgiver

Elektronisk signert

HØRINGSSVAR – «NYTT STRAFFEBUD OM BEFATNING MED BILDER SOM ER SÆRLIG EGNET TIL Å KRENKE PRIVATLIVETS FRED»

1. INNLEDNING

Kontoret for voldsoffererstatning (KFV) viser til høringsbrev av 26. juni 2018 fra Justis- og beredskapsdepartementet om forslag til endringer i straffeloven for å sikre at det fremgår tydelig av loven at all uberettiget spredning, fremstilling og anskaffelse av krenkende bilder er straffbart.

KFV vil i høringssvaret fokusere på de delene av høringsnotatet som vi ser på som relevante for voldsoffererstatningsordningen. Vi vil derfor fokusere på hvordan og om det nye straffebudet skal påvirke muligheten til å få voldsoffererstatning.

KFV sitt høringssvar er organisert i tre deler. Del 1 er innledningen. I del 2 vil vi forsøke å klargjøre dagens situasjon for den aktuelle gruppen. I del 3 vil vi komme med kommentarer til Departementets forslag.

2. GJELDENDE PRAKSIS I LIGNENDE SAKER ETTER VOLDSOFFERERSTATNINGSORDNINGEN

Kontoret for voldsoffererstatning finner grunn til innledningsvis å kommentere at vi har sett en økning i saker som gjelder deling av private, og herunder seksualiserte bilder. Vi har observert gjennom vårt sakstilfang at bruken av sosiale medier har medført at denne typen bilder og filmer enkelt og raskt kan deles til mange. Det kan også virke som om det straffbare ved å dele denne typen bilder og filmer har vært ukjent for flere.

Hovedvilkåret for å motta voldsoffererstatning fremgår av voldsoffererstatningsloven (voerstl.) § 1. Det følger av første setning at «Den som har lidd personskade som følge av en straffbar handling som krenker livet, helsen eller friheten, ellers dennes etterlatte, har rett til voldsoffererstatning fra statens etter reglene her.»

Det fremgår av praksis fra Erstatningsnemnda for voldsofre at ikke alle straffbare handlinger som krenker, livet, helsen eller friheten, omfattes av ordningen. Når det gjelder seksuelle krenkelser og herunder deling av seksualiserte bilder, kan voldsoffererstatningsloven § 1 komme til anvendelse dersom det straffbare forholdet representerer en forsettlig integritetskrencelse av alvorlig karakter og av en viss intensitet overfor søker.

2.1 Deling av bilder av mindreårige

Situasjonen for barn er i dag annerledes enn for voksne ved at tilsvarende hendelser som forslaget her gjelder dekkes av straffelovens § 311. Vi finner praksis for denne

**KONTORET FOR
VOLDSOFFERERSTATNING**

gruppen kan være nyttig å belyse for å gi et bedre helhetsbilde av de innspillene vi senere kommer med.

I Erstatningsnemndas vedtak (ENV) 2017-495 hadde en søker var 16 år gammel blitt filmet mens hun utførte oralsex på en annen. Filmen ble spredt til flere personer på sosiale medier. Skadevolder ble dømt for overtredelse av straffeloven (2005) § 311, for å ha spredt en seksualisert fremstilling av barn. Nemnda fant ikke at forholdet var en integritetskrenkelse av tilstrekkelig alvorlig karakter til at den falt inn under voldsoffererstatningsordningen. Det ble lagt vekt på at det ikke forelå dokumentasjon på at søker var påført en personskade.

I ENV-2016-2193 var skadevolder i besittelse av to filmer hvor søker onanerte. Søker var 13 år gammel. Skadevolder ble dømt for overtredelse av straffeloven (1902) § 204 a første ledd bokstav a, for å ha vært i besittelse av fremstilling som seksualiserer barn. Nemnda fant at forholdet var en integritetskrenkelse av tilstrekkelig alvorlig karakter til at det var omfattet av voldsoffererstatningsordningen. Det ble lagt vekt på at den aktuelle handlingen lå nært opp mot handlinger som omfattes av straffeloven (1902) § 200 andre ledd andre punktum. Nemnda presumerte at søker var påført en personskade. Søker ble deretter tilkjent kr 15 000 i oppreisning, slik som i tingrettens dom.

2.2 Deling av bilder av voksne

Deling av bilder av voksne står i en annen situasjon enn for barn fordi det ikke dekkes av en konkret lovbestemmelse. Vi ser at disse tilfellene i praksis fra vårt klageorgan har blitt vurdert under straffeloven (2005) § 266 krenking av privatlivets fred. I dette henseende har ikke den reelle situasjonen vært annerledes for voksne enn for barn – hendelsene har blitt ansett å falle inn under krav om «straffbar handling» i voerstl. § 1.

I ENV-2018-411 hadde en oppgitt skadevolder ved to anledninger lagt ut bilde av en voksen søkers kjønnsorgan på hennes googlekonto. Han erkjente å ha lagt ut bildene. Det er uvisst hvor lenge bildene lå på søkers konto og det var søker selv som fjernet bildene. Erstatningsnemnda for voldsofre fant det klart sannsynliggjort at søker var blitt utsatt for hensynsløs adferd, jf. straffeloven (2005) § 266, men de fant ikke at de aktuelle handlingene hadde et slikt omfang og en slik alvorlighetsgrad at de falt inn under voldsoffererstatningsordningen. De la vekt på at omfanget av handlingen var begrenset, samt at det av fremlagt medisinsk dokumentasjon ikke fremgikk at søker som følge av de aktuelle hendelsene hadde fått psykiske skader. De viste til sammenlignbar praksis i ENV-2014-1129 og ENV-2016-1357.

Slik vi har forstått praksis i disse sakene har det vært av betydning om den underliggende seksuelle handlingen som blir filmet eller tatt bilde av, og deretter delt, var frivillig eller ikke. Videre er det av stor betydning om det er dokumentert at søker er påført en personskade som følge av den aktuelle handlingen.

Departementet er i høringsnotatets punkt 4.5 inne på hvorvidt det skal være av betydning om den aktuelle handlingen er samtykket til eller ikke. Vi gjør i denne forbindelse oppmerksom på at det etter voldsoffererstatningsloven ikke virker å være

av særlig betydning om billedtakningen og deretter eventuelt også delingen er frivillig. I vurderingen av om handlingen faller inn under voldsoffererstatningsloven er det etter gjeldende praksis av avgjørende betydning om den underliggende handlingen som det blir tatt bilde av var frivillig eller ikke.

3. KOMMENTARER TIL DEPARTEMENTETS FORSLAG

3.1. Valg av bestemmelse

Det foreslås i høringsnotatets punkt 7.1 at det enten skal utformes to nye bestemmelser som konkret sier noe om deling av bilder av privat karakter eller at eksisterende ordlyd i straffelov (2005) § 266 og § 267 skal endres slik at det kommer tydeligere frem at deling av privat lyd- eller bildemateriale er straffbart.

Vi er enige med Departementet om at dagens regulering fremstår som fragmentert og lite oversiktlig. Vi mener at en tydeliggjøring gjennom en lovtekst som konkret tar sikte på å beskytte mot spredning av denne typen materiale vil øke rettssikkerheten til både skadevolder og til skadelidte, gjennom en pedagogisk og dernest en preventiv virkning. Vi mener videre at denne endringen er nødvendig. Vi begrunner dette med at vi gjennom vår praksis har sett en økning i denne typen saker, og som Departementet også nevner kan skadevirkningen i denne typen saker raskt blir stor.

Straffeloven § 311 beskytter i stor grad barn for den typen handlinger som de nye bestemmelsene er ment å omfatte. Vi mener imidlertid at en generell ordlyd som omfatter voksne og barn vil bidra til at dagens fragmenterte regelverk blir lettere tilgjengelig for de som blir rammet av denne typen handlinger, det være seg barn eller voksne, og på denne måten gi dem et bedre vern.

På bakgrunn av de erfaringer vi har gjort oss gjennom vårt sakstilfang og momentene nevnt ovenfor, og særlig med hensyn til økningen i saker som vil kunne omfattes av de nye reglene, ser vi det som hensiktsmessig at Departementet går for alternativ 1. Kontoret for voldsoffererstatning mener det er viktig at straffbarheten av denne typen handlinger fremgår tydelig i loven av hensyn til rettssikkerheten til de som omfattes av bestemmelsen, både de skadelidte og skadevolder.

3.2. Forholdet til skadeerstatningsloven og voldsoffererstatningsloven

I høringsnotatets punkt 7.2 bemerkes det at de nye bestemmelsene skal legges til i skadeerstatningslovens § 3-3. Det er i høringsnotatet ikke sagt noe om de nye bestemmelsenes forhold til voldsoffererstatningsloven. Vi ber derfor om at Departementet i utformingen av de nye reglene sier noe om hvorvidt denne typen forhold er ment også å skulle omfattes av voldsoffererstatningsordningen. Vi viser til høringsnotatets punkt 4.11 om oppreisning og vårt punkt 2 ovenfor hvor det fremgår at det i dag ikke er en praksis for at denne typen hendelser nødvendigvis anses å falle inn under voldsoffererstatningsordningen, selv om de bestemmelsene som de vurderes å falle inn under i dag omfattes av § 3-3.

**KONTORET FOR
VOLDSOFFERERSTATNING**

Slik Kontoret for voldsoffererstatning forstår forslaget er bakgrunnen for det at Departementet ønsker en tydeliggjøring for å kunne forebygge og gi et bedre vern for de som utsettes for denne typen handlinger. Som nevnt i forslaget er det i mange tilfeller aktuelt å utmåle oppreisning i denne typen saker. Vi gjør oppmerksom på at vi ikke er bundet av om retten tilkjenner oppreisning i denne typen saker, men at rettens vurdering tillegges stor vekt særlig når det gjelder oppreisningens størrelse. Vi ser det derfor som hensiktsmessig at departementet konkret vurderer hvorvidt handlinger som omfattes av de nye bestemmelsene automatisk skal omfattes av voldsoffererstatningsloven.

Vi bemerker i denne sammenheng at vi stiller oss positive til at denne typen hendelser omfattes av ordningen. Vi ber imidlertid om at Departementet konkret vurderer hvorvidt det i saker om deling av bilder med seksualisert innhold skal presumeres personskade uavhengig av om den underliggende seksuelle handlingen var frivillig eller ikke. Dersom vi ikke skal presumere personskade vil voldsoffererstatningslovens generelle krav til personskade fortsatt innebære en begrensning for hvem som har krav på voldsoffererstatning.

Vi gjør i denne forbindelse også oppmerksom på at Justis- og beredskapsdepartementet er i en prosess rundt mulige endringer i voldsoffererstatningsloven, vi viser til arbeidet med NOU 2016: 9 Rettferdig og forutsigbar – voldsskadeerstatning.

Straffeloven § 311 er ikke listet opp i skadeerstatningsloven § 3-3. Vi viser til vårt punkt 2.1 og ber om at departementet vurderer om også § 311 bør legges til i skadeerstatningsloven § 3-3 da den i dag omfatter en del tilsvarende hendelser som de nye bestemmelsene ser ut til å ta sikte på å omfatte.

Vi ber om at Departementet også vurderer hvordan denne typen handlinger og utmåling av oppreisning skal vurderes sett i lys av de nye reglene om pro-rata ansvar for utmåling av oppreisning, etter for eksempel voldtekt. Vi bemerker at det i denne typen saker fort kan bli et stort antall skadevoldere.

Med vennlig hilsen

KONTORET FOR VOLDSOFFERERSTATNING

Ivar Andre Holm
seksjonssjef, erstatning

Victoria Bendiksby Wilkinson
rådgjevar

Elektronisk signert